

Poročila

Diorama karbonskega gozda v rudniku Sitarjevec

Blaž ZARNIK

Občina Litija, Jerebova ulica 14, SI-1270 Litija; e-mail: blaz.zarnik@litija.si

Od letošnje jeseni je v izvoznem rovu opuščena rudnika Sitarjevec v Litiji na ogled diorama, ki na zanimiv in umetniško izviren način prikazuje življenjsko okolje tropskega močvirnega gozda izpred več kot 300 milijonov let. Za njeno izdelavo je bil izbran akademski kipar Anže Jurkovšek, ki mu je geološka problematika dobro znana, saj se je s podobnimi kiparskimi objekti že večkrat predstavil, med drugim v okviru razstave Zgoščevanje v Mestni galeriji Ljubljana in s kiparsko instalacijo Karbonski gozd v Veselovem vrtu Galerije slovenskih likovnih umetnikov.

Kipar je v prostor napol zasutega rudniškega rova postavil skulpture debel karbonskih luskavcev (*Lepidodendron*), pečatnikovcev (*Sigillaria*) in velikih presličevk (*Calamites*) ter jih mojstrsko vklopil med polomljeno rudniško oporje. Kljub vernemu posnetku strukturiranosti stebel rastlinskih vrst, kakršne so paleontologi našli tudi v kamninah bližnje okolice rudnika, kipar pri izdelavi diorame ni upodobil zelenih listnih delov rastlin, saj jim je prav zaradi rudniškega okolja želel pustiti pridih fosilnosti. Za tovrstni pristop se je odločil na podlagi dobro znanih najdb v karbonskih premogovnih plasteh, v katerih so odkopali fosilna rastlinska debla v življenjskem

položaju. Ta so segala od tal do stropa rudniških rogov, podobno kot rudniško oporje.

Poleg diskretne osvetlitve, ki še poudarja strukturiranost drevesnih debel, prispevata k pravljčnosti diorame upodobitvi velike stonoge, ki se plazi preko padlih trohnečih tramov in predstavnika orjaških kačjih pastirjev (*Meganeura*), ki so lahko v karbonski periodi merili preko kril do 80 cm.

Vsekakor gre za zanimivo in nenavadno dioramo, ki želi obiskovalcu rudnika razložiti, da vstopa v svet starega zemeljskega veka, v čas, ko so v obsežni rečni delti blizu ekvatorja, tedaj ene same velike nadceline Pangea, nastajale tudi orudene kamnine Sitarjevca.

Omenjene aktivnosti vodi Občina Litija v sodelovanju z ZAG – Zavod za gradbeništvo, ki sta partnerja v evropskem projektu MINE TOUR v okviru Programa sodelovanja Interreg V-A Slovenija – Hrvaška 2014 – 2020, ki je zagotovil finančna sredstva za izvedbo del.

Projekt je v zaključni fazi. Dodatno se bo za obiskovalce odprlo 300 m rudniških rogov, kjer bo možen ogled edinstvenih limonitnih kapnikov. Prav tako bodo prenovljene zbirke in vstopni portal v rudnik.

Sl. Diorama karbonskega gozda v izvoznem rovu rudnika Sitarjevec v Litiji. Foto: Blaž Zarnik